

Imate vaš čas razen sobot, nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen sobot, nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in administrativni prostori:
2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4004

XXVIII. LETO

Cena lista je \$0.00

Registered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 9. JULIJA (JULY 9), 1935.

Subscription \$6.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 132

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Bankirji še ne vidijo gospodarskega izboljšanja

Čeli so govoriti o potrebi znižanja delavskih plač, ki so po sodbi mogoče finančne institucije National City Bank of New York še vedno "nenaravne" in "glavna ovira" ekonomskemu okrevanju Amerike. Vsi ti manevri velikih magnatov na polju financ in industrij dokazujejo, da je kapitalistični red neozdravljiv.

New York. — (FP) — Ameriški bankirji, katere je Roosevelt pred več kot dvema leti pri "izganjanju iz templja" s tem, jim je nametal velik kup rešilnih pasov, so zopet zajahali svojega starega konjička in se postavili na čelo velebiznisa. To je bilo na čelo ustoličenju predsednika Roosevelta, do tega ni razsedalo vrhovno sodišče v razveljavljanju NRA. Da se na svojem starem mestu, bankirji počutijo sigurni, veljajo znamenja. Največji odhod je prinesel razveljavljanje NRA. V tem vidijo nove ugotovitve za velebiznis, ki se je sedanjemu administrativno izvedeno organiziral. Tudi se je v njih dveh letih pod vodstvom nekdanjih novih trikov, ki mu so prav prišli.

Dasi so s političnim razvojem bankirji bankirji na splošno zadovoljni, jim je več zagonetka industrijski položaj, v katerem ne vidijo nobenega izboljšanja. Po njih mnenju je glavna krivda za kronično stagnacijo v obstoječih pla-

Kakor pravi junijski buletin National City Bank of New York, je treba odpraviti "neenake" plače, ki po zadržanju te gospodarske banke obstoje predvsem v železniški in gradbeni industriji. Te "umetno vzdržane" plače in pa umetne cene nekaterih slučajih so glavna ovira okrevanju. Oboje, plače in cene, mora biti podvrženo ekonomskemu pritisku.

Slično piše tudi Leonard P. Ayres od Cleveland Trust Co. znan bizniški prerokovalnik. Kot pravi v buletinu te banke z dne 15. junija, ne bo nobenega gospodarskega izboljšanja, dokler ne pride do "polne reorientacije biznisa v smeri povnih razmer."

Kakšno so te "nove razmere" kakšna naj bo "potrebna reorientacija"? Po mnenju tega bizniškega izvedenca je razveljavljanje NRA le en pogoj za "potrebno znižanje konjunkcijskih stroškov", kar pomeni znižanje plač.

Poročnik Ayres pa svari svoje velebizniške kolege pred velikim optimizmom. Pravi, da morajo upoštevati sledeč:

1. Glavni stebel obstoječega biznisa je visoka produkcija v industriji, ki vzdržuje na površju večje število drugih industrij.

2. Blagovni promet na železnici je nizki kot pred letom.

3. Položaj v gradbeni industriji je prav malo izboljšal. Gradnja domov je v maju dosegla le 21% od normale.

4. Število upošlenih delavcev ni drži na stalni točki, to je problem brezposelnosti po vsej državi.

5. Vsakim letom akutnejši je doračanje mladine. Ta problem znana letno nad milijon odvisnih delavcev.

6. Zvižanje denarnega prometa v trgovinah je odtehalo plačila, kar pomeni, da se blagovni promet in torej produkcija ne dviga.

7. Tudi delniški trg z ozirom na cene ne kaže dosti izboljšanja.

Ta dejstva pomenijo, da na ekonomski problemi še čaka rešitev. Pravi bankirji, da se mora znebiti.

Da dejstva pomenijo, da na ekonomski problemi še čaka rešitev. Pravi bankirji, da se mora znebiti.

Domače vesti

Olajšana kazen

Rock Springs, Wyo. — Rezultat druge sodniške obravnave proti rojaku Johnu Parklu je bil, da ga je porota spoznala krivega uboja in priporočila mu je milostno kazen. Obsodba se je glasila osem do 15 let zapora s pravico pomilosočenja po enem letu, če se bo dobro obnašal v ječi. Afera izvira iz uboja Matha Oblaka in pri prvi obravnavi je bil Parkel obsojen v dosmrtno ječo. Parkel je pa trdil, da je Oblaka ustrelil v silobranu in pri drugi obravnavi je to njegovo trditve potrdila cela vrsta prič, kar je obtožencu olajšalo stališče.

Smrt članice

West Frankfort, Ill. — Dne 29. junija je tu umrla Helena Smoldila, stara 49 let in doma iz Lancovega pri Radovljici na Gorenjskem. Tu zapuščala moža, dva sinova in hčer. Bila je članica društva 313 SNPJ.

Star rojak umri

Hartwick, N. Y. — Tu je umrl Jakob Potočar, star 70 let in doma od Novega Mesta. V Ameriki je bil 30 let. — V Brooklynu, N. Y., je Franku Kreču umrla sedem dni stara hčerka prvorojenka.

Nesreče v Clevelandu

Cleveland. — Henry Prijatelj, star 16 let, si je pri streljanju na "slavnega četrtga" težko ranil oko s pokalico. — Ana Brodnik, stara 18 let, je bila ubita, ko je avto, v katerem se je vozila, teletnil v obcestni drog. Neka druga ženska je bila pri tej nesreči ranjena. — Charles Godec, star 28 let, bi bil pri kopanju v jezeru skoro utonil; trije ribiči so mu rešili življenje. — Umrl je Fr. Švigelj, star 58 let in doma iz Sodražice. V Ameriki je bil 35 let in zapuščal štiri odrasle otroke. — Dalje je umrla osemletna Dorothy Adamič, ki zapuščala starše.

Poroke

Cleveland. — Louis Černič in Ann Zajc sta bila zadnje dni civilno poročena v Erieju, Pa. — V Buenos Airesu, Arg., sta bila zadnji mesec poročena Josip Novak iz Koritnice in Amalija Zadel iz Juršice na Pivklu.

Novi grobovi v starem kraju

Girard, O. — John Rovani je prejel žalostno vest, da je bil v Idriji na Notranjskem dne 9. junija pokopan njegov oče Franc Petkovšek, star 66 let. Zadel ga je v pred. Rojen je bil v Godovcu in v prvotni dobi je bil upošen v gostilni Pri črnem orlu. V Ameriki zapuščala sina in dve hčeri — ena omožena Selak v Girardu in druga omožena Čuk v Power Pointu, O. — v starem kraju pa eno hčer v Godovcu in drugo v Gorici ter enega sina v Borovnici in drugega v Franciji.

Edenborn, Pa. — Mrs. J. Račič je prejela žalostno vest, da je v stari domovini (v katerem kraju?) umrl njen oče Andrej Gerlovič, ki je bival dolgo vrsto let v Ameriki. Tu zapuščala sina in hčer.

Koncentracijsko taborišče za berače v Avstriji

Dunaj, 8. jul. — Avstrijska klerofašistična vlada si je omislila sistem koncentracijskih taborišč za berače, ki so zdravi in nočejo delati.

Volilna reforma v Sovjetski uniji

Vodstvo 3. internacionale zapusti Rusijo?

Moskva, 8. jul. — Odbor, imenovan na vseunjskem sovjetskem kongresu v zadnjem februarju, da pripravi revizijo ustave, kolikor se tiče sovjetskega volilnega sistema, se je včeraj prvič sešel pod predsedstvom Stalina. Predlog na kongresu je bil, da se sovjetski volilni sistem reformira toliko, da bodo volitve direktne in tajne in da vsi ljudski sloji dobe večje predstavnostvo na kongresih. Predlagatelj je bil Mihail Kalinin, predsednik centralnega izvršnega odbora, ki je rekel, da mora sovjetski sistem objeti vse, kar je najboljšega v parlamentarnih sistemih.

Pariz, 8. jul. — Tu se je raznesla nepotrjena vest, da eksekutiva tretje (komunistične) internacionale zapusti Rusijo in se preseli v Pariz. Vest bazira na nekem poročilu iz Prage, ki se glasi, da se je Jos. Stalin, tajnik ruske komunistične stranke, resno spri za voditelja internacionale.

Francija se boji prihodnje nedelje

Levičarji in fašisti pripravljajo demonstracije

Pariz, 8. jul. — Prihodnjo nedeljo, 14. julija, je državni praznik padca Bastilje v veliki francoski revoluciji. Vlada je nemirna zaradi prihajajočih velikih demonstracij, ki jih pripravljajo množice levičarske fronte (socialisti in komunisti) in razne fašistične organizacije. Policija vseh večjih mest in vojaštvo je prejelo navodila, naj bo pripravljeno.

Najagorantnejša je fašistična veteranska organizacija "Ognjeni križ", katero vodi polkovnik Francois de la Rocque, katerega francoski nacionalisti in razni drugi reakcionarji nazivajo bodoločega diktatorja Francije. De la Rocque je včeraj v svojem govoru v Turcoingu napovedal mobilizacijo veteranov "vsak čas" z namenom, da "pogazi v prah gnili francoski parlamentarizem".

Tiskarji uspeli z dnevnikom

Springfield, Mass. — Stavko tiskarjev pri meščanskih listih je do mesta dobilo nov dnevnik The Springfield Journal, ki je prvi teden dosegel cirkulacijo 22.000 izvodov. Izdaja jo ga stavkarji. List prinaša tudi precej delavskega gradiva iz založbe Federated Pressa.

Japonska namerava z invazijo Mongolije

Poslala je ultimatum mongolski vladi

Moskva, 8. jul. — Iz Urgé, glavnega mesta neodvisne Mongolije, je prišlo uradno poročilo, ki obtožuje japonske militariste, da je v njihovem načrtu invazija mongolskega teritorija. Japonski militaristi, ki so na vzhodu Mongolije zasedli Mandžurijo ter jo spremenili v svojo vazalsko državo Mandžukuo in pravkar pritegnili pod svojo oblast severno Kitajsko južnovzhodno od Mongolije, so zdaj začeli z manevrom, da se lotijo tudi zunanjih Mongolije, ki meji s sovjetsko Sibirijo in katera ima sovjetski sistem vlade.

Japonski militaristi so poslali v Urgo ultimatum, v katerem zahtevajo pravico, da ohrani sedanjosti svoje vojaške opazovalce v Mongolijo. Mongolska vlada smatra to zahtevo za docela neosnovano in nestrpljivo. Sovjetski vladni krogi, ki tudi smatrajo ta korak japonskih militaristov za zelo resen in provokativen, so se za moment vzdržali vsakega komentarja.

Naciji in katoliki v novem spopadu

Kulturni minister napadel škofa

Muenster, Nemčija, 8. jul. — Tukajšnji katoliški škof Klemen August je zadnjo soboto naslovil na guvernerja Westfalske oster protest proti napovedanemu govoru dr. Alfreda Rosenberga, Hitlerjevega kulturnega ministra v Muensterju. Škof je pisal guvernerju, da je Rosenbergova novopaganska propaganda provokacija katoliškega prebivalstva Nemčije. Ko je dr. Rosenberg potem prišel v Muenster, je porabil škofov protest za oster napad na katolicizem v splošnem in med drugim je rekel, da sta katolicizem in marksizem na "skupni fronti" proti tretjemu rajhu.

Včeraj je pa dr. Wilhelm Frick, minister notranjih zadev, zagrozil, da je nacijskega tolerantnosti katoliških sabotistov v Nemčiji konec in odslej bodo nacijski oblastniki poskrbeli, da se katoliški uradniki in njihove organizacije, katoliški tisk in katoliške mladinske organizacije umaknejo iz javnega življenja v Nemčiji.

Organiziranje uradnih nameščencev

New York. — V zadnjih dveh tednih je neodvisna Office Workers unija podpisala pogodbo s tremi izdajatelji publikacij. Od teh sta dve knjižni tvrdki — Vanguard Press in Dauber & Pine — ter revija Nation. Pogodbe pokrivajo vse uradniške osebe ter določajo \$21 minimalne tedenske plače, 35-urni teden ter dva tedna plačanih počitnic na leto.

NOTRANJJI BOJ OGRAŽA USTROJ FEDERACIJE

Vprašanje industrijskega unionizma izzvalo spor

OPOZICIJA HOČE NOVO FEDERACIJO

Washington, D. C., 8. jul. — Kakor vse kaže, bo boj med pristajajočimi strokovnega unionizma in zagovorniki industrijskega unionizma prinesel razkol med članstvom Ameriške delavske federacije.

Tukaj napovedujejo, da bo morala eksekutiva ADF revidirati svojo politiko, da ohrani sedanjosti ustroj federacije. V odgovorih delavskih krogih so se pojavile govorice, da opozicija sestavlja načrte za ustanovitev nove federacije, v kateri naj bi bile vključene industrijske unije.

Borba, ali naj se delavci organizirajo v strokovnih ali industrijskih unijah, se je v zadnjih letih poostila. Dosega je višek zadnji pomlad, ko je eksekutivni svet ADF odločil, da mora več sto delavcev, upošlenih pri Anaconda Copper Co. v Montani, ostati v strokovnih unijah. Te delavce si je lastila Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers, ki je industrijska unija.

Samo dva izmed 18 članov eksekutivnega sveta ADF sta takrat podprla rudarsko unijo. To sta bila John L. Lewis, predsednik UMWA, in George L. Berry od tiskarske unije. David Dubinsky, tretji član eksekutive in predsednik International Ladies Garment Workers unije, ki je zagovornik industrijskega unionizma, se tiste seje ni udeležil.

Na svoji januarski seji je večina eksekutive ADF zadala nadaljnji udarec industrijskemu unionizmu, ko je izdala čarter organizaciji združenih avtnih delavcev. Ta čarter je poudarjal, da so strojniki in nekateri drugi izurjeni delavci ne smejo organizirati v industrijski uniji.

Glavne industrijske unije, katere se bodo morda ločile od Ameriške delavske federacije, so United Mine Workers, Amalgamated Clothing Workers, International Ladies Garment Workers, United Automobile Workers, Mine, Mill & Smelter Workers in Amalgamated Assn. of Iron, Steel & Tin Workers. Unija pivovarniških delavcev se tudi jezi, ker je eksekutiva ADF odločila, da morajo biti pivovarniški delavci organizirani v strokovnih unijah.

Kanada pred veliko volilno kampanjo

Ottawa, Ont. — Sedemnajsti kanadski parlament je v soboto zaključil svoje zasedanje in zvečer, da na svoj rojstni dan v sredo — star bo 79 let — naznanil svojo novo iznajdbo, ki je največja med vsemi njegovimi iznajdbami in za katero se uče njaki sveta neprestano pehajo zadnjih sto let.

Tesla ni povedal značaja te iznajdbe, domneva pa se, da ima opraviti z brezžično transmisijo električne sile, s katero se Tesla bavi zadnjih 40 let.

Nikola Tesla se ponaša z okrog 700 iznajdbami elektrotehničnega značaja.

Tretja stranka na grampavih potih

Razkol med sklicatelji; sedež v Washingtonu

Chicago. — Konferenca za tretjo stranko, ki se je vršila v petek in soboto v Chicagu, je pustila za seboj le osnovno celico, ki je dobila ime "American Commonwealth Political Federation" in katera ima nalogo, da razvije iz sebe novo radikalno (progressivno ali liberalno) politično stranko. In še ta skromen začetek ni bil enoten. Takoj ob porodu iz prišel razkol. Kongresnik Marcantonio iz New Yorka, ki je bil med petimi sklicatelji konference, ni bil zadovoljen z večino sklepov in je razglašar zapustil konferenco.

Izvoljen je bil izvršni odbor, ki vodi vse priprave in gibanje za ustanovitev nove stranke. Sedež tega odbora bo v Washingtonu, D. C. Člani odbora so sledeči: progressivni kongresnik Amle iz Wisconsin, predsednik; John Bosch iz Minnesote, ki je v zvezi s farmarsko organizacijo Farm Holiday, podpredsednik; Alfred Bingham, sin bivšega republikanskega senatorja Hiram Bingham iz Connecticuta, tajnik; Paul H. Douglas, profesor politične ekonomije na čikaški univerzi, blagajnik.

V soboto zjutraj je nepričakovano prišel na konferenco senator Nye iz Severne Dakote in posvaril zborovalce, naj ne mislijo na nobeno politično aktivnost v prihodnjem letu; računajo naj z novo stranko šele čez pet, deset ali dvajset let! Vsaka liberalna kampanja v prihodnjem letu pomeni razcep in zmago burboncev, je svaril senator Nye.

Komunisti so izključeni iz te stranke. Na konferenco je prišel nek Alfred Wagenknecht iz Misourija, ki je odprto povedal, da je član komunistične stranke in dal je zborovalcem sledeči ultimatum: "Združili se boste s komunisti ali pa z Wall streetom in Walgreenom, tretje poti ni". Nato je bil predlog, da se Wagenknecht izključi iz konference, a glasovanja ni bilo.

Prof. Douglas, ki je predsedoval, je potolažil delegate, da platforma "tretje stranke", ki izključuje vsako nasilno akcijo in strogo določa le demokratski proces za doseg vseh zahtev, avtomatično izključuje komuniste.

Tesla naznanil novo iznajdbo

Objavljena bo v sredo, na njegov rojstni dan

New York. — Nikola Tesla, veliki jugoslovanski elektrotehnik in iznajditelj, je povedal časnikarjem v nedeljo zvečer, da na svoj rojstni dan v sredo — star bo 79 let — naznanil svojo novo iznajdbo, ki je največja med vsemi njegovimi iznajdbami in za katero se uče njaki sveta neprestano pehajo zadnjih sto let.

Tesla ni povedal značaja te iznajdbe, domneva pa se, da ima opraviti z brezžično transmisijo električne sile, s katero se Tesla bavi zadnjih 40 let.

Nikola Tesla se ponaša z okrog 700 iznajdbami elektrotehničnega značaja.

Elektrarna odpušča unioniste

New Orleans, La. — The New Orleans Public Service Co. je v zadnjih tednih odslavila nad petdeset delavcev zaradi unijskih aktivnosti. Družba je preteklo leto ustanovila kompanijsko unijo, da prepreči organiziranje svojih uslužbencev v bratovščini javnopravnih delavcev, ki zaznamuje velike uspehe v svoji kampanji. Da prepreči nadaljnje uskoke v pravo unijo, je začela kompanija odpuščati aktivne unioniste.

ITALIJA SE HOČE MAŠČEVATI ZA PORAZ V AFRIKI

Anglija osamljena v opoziciji proti Mussoliniju

HOLANDSKA POGAJANJA V ZASTOJU

Rim, 8. jul. — Večina opazovalcev v Rimu napoveduje izbruh vojne med Italijo in Abesinijo v septembru; dočim drugi domnevajo, da bo izbruhnila prej.

Italijanski militaristični krogi pravijo, da bo prvi naval njih vojaštva na Adowo, kjer so Abesinci porazili italijansko armado pred 40 leti. Italija se hoče na vsak način maščevati za velike izgube, ki jih je utrpela v tistem porazu.

Italija se je odločila za vojno kljub opoziciji s strani Velike Britanije. Odgovor ameriške vlade na apel Abesinije, naj prepreči vojno v Afriki na podlagi Kellogg-Briandovega mirovnega pakta, v katerem je odklonila pomoč, je izzval veliko nezadovoljstvo v Italiji. Tu smatrajo, da je Amerika napravila izvrstno diplomatsko potezo, ker je odklonila intervencijo.

Italijanski tisk je objavil poročila iz Francije, v katerih je rečeno, da ta dežela ne bo podpirala Anglije pred Ligo narodov, z velikimi naslovi. Razen Anglije nima Italija nobene opozicije proti njenim vojnim načrtom. Italijansko časopisje tudi bica predstavnik Anglije Edena, ki je objubil Abesiniji kos britske Somalije, ako pristane na teritorialne in ekonomske koncesije v prilogi Italiji.

Spor med Italijo in Abesinijo ima ekonomsko ozadje. Slednja, ki se je ustrašila naraščajočega vpliva Italije v vzhodni Afriki, se ni držala določb pogodbe iz l. 1928, ki nudijo ekonomske koncesije Italiji. Namesto da bi kupovala italijansko blago, se je Abesinija zatekla k drugim tržiščem, zlasti japonskim.

Italija se dobro zaveda, da njene kolonije v Afriki ne morejo uspevati brez zaledja, ki je Abesinija. Te kolonije so do sedaj stale Italijo veliko več kakor je vrednost produktov, ki jih je država tam dobila.

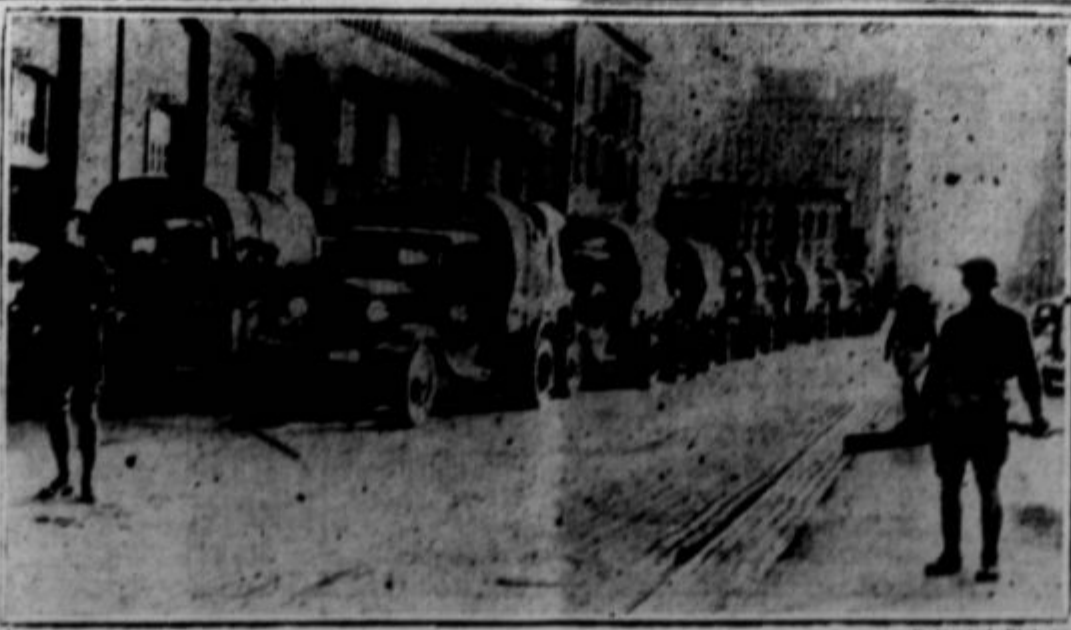
Včeraj so nadaljnje tri italijanske ladje, natrpene z vojaštvom in municijo, odrinile iz italijanskih pristanišč v Afriko. In druge se pripravljajo na odhod. Koncentracija številnih fašističnih bataljonov in polkov regularne armade se nadaljuje.

Scheveningen, Holandska, 8. jul. — Pogajanja, da se doseže likvidacija italijansko-abesinskega konflikta, so v zastoji in vse kaže, da se bodo razbila. Mussolinijevi reprezentantje v arbitražni komisiji so včeraj zapretili, da se bodo vrnili domov.

Grof Aldrovandi in Rafaele Montagna sta v smislu instrukcij iz Rima odklonila vsak kompromis. Silno sta ugovarjala, ko je Gaston Jeze, Francoz in reprezentant Abesinije, dokazal, da se Italija, pozorišče bitke med italijanskim in abesinskim vojaštvom dne 5. decembra preteklega leta, nahaja sto kilometrov v notranjosti Abesinije. To pomeni, da so bili Italijani napadali in so oni odgovorni za spopad.

Štirje člani arbitražne komisije so imeli včeraj kratko sejo in potem so zapustili mesto, toda pričakuje se, da se bodo danes vrnili. Tu se domneva, da Italija išče pretezo, ki bi omogočila premestitev konference arbitražne komisije v Italijo.

(Dolje na 3. strani.)

Slika kaže državne miličnike, ki so dospeli v Omaha, Neb., v času stavke cestnih železničarjev.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALNI ROMAN

Ne brezpotrebne vihravosti, ne vznemirjenosti ni videla v tem človeku, ki ga je imela raje od vseh drugih. Za vse enako pozoren, enako ljubezniv, je za vse ostal tak kakor prej in je živel svoje skrivnostno notranje življenje. Ali vedela je, da se ji je bolj približal nego drugim in ljubila ga je z opreznostjo, plaho nežnostjo. Sedaj se ji je neizrečeno smilil, vendar je zadrževala svoje čustvo vedno, da ga zbega in zmede, če mu pokaže svoje čustvo; a tega ni hotela.

Zopet je odšla v izbo. Nikolaj pa je stisnil Saši roko in dejal:

— Čudno! Prepričan sem, da je to prav lepo zanj in za vas. Malo osebnih sreč ne škodi... ampak malo, da ji ne pokvarite cene... Ali ste že gotovi, Nilovna?

Stopil je k njej, nasmešnil se in si popravil očala.

— Torej na svidenje... upam, da po treh, štirih mesecih... najpozneje čez pol leta! Pol leta je mnogo... V pol leta se da opraviti cela kopica del... Varujte se, prosim vas! Dajte, da vas objamem...

Suh in tenak je oklenil njen vrat s svojimi krepkimi rokami, pogledal ji v oči in se zamejal rekoč:

— Zdi se mi, da sem zaljubljen v vas... Vseeno vas objamam!

Mati je molčala, poljubila ga na čelo in na lica, a roke so ji trepetale. Da bi Nikolaj ne opazil, jih je razklenila.

— Ali greste? ... Le! Glejte, bodite jutri oprezní! Poljžite jutri zjutraj dečka — pri Ljudmili biva eden —, da pogleda... Na svidenje, sodružice!

Na cesti je Saša tiho zašepetala materi: — Prav tako preprosto pojde v smrt, če bo treba... in bo prav tako miren... In če mu smrt pogleda v obraz, si popravi očala, reče: Čudno! In umre.

— Močno ga ljubim! — je zašepetala mati.

— Občudujem ga... a ljubiti... ne! Spoštujem ga visoko. Nekam suh je, dasi dober in časih nežen, ali vse to ne zadošča človeku... Zdi se mi, da gredo za nami? Pojdiva narazen... Ne zavijte k Ljudmili, če čutite za seboj vohuna...

— Vem! — je dejala mati. Ali Saša je dostavila:

— Ne zavijte k njej... Pridite k meni! Dotlej z bogom!

Urno se je obrnila in se vrnila.

Mati je zaklicala za njo:

— Zbogom!

XXVIII.

In čez nekaj minut je sedela v mali izbi pri Ljudmili in se grela pri peči. Gospodinja v črni obleki, prepaša z jermenom, se je medlo sprehajala po sobi, napolnjeno s šumečim zvokom svojega ukazovalnega glasu.

— Ljudje so bolj neumni kot zlobni. Vidi jo le, kar je pred nosom, kar lahko zagrabijo... A vse, kar je blizu, je ceno, drago je le, kar je daleč. V resnici bi bilo vsem ugodno in prijetno, če bi se življenje predruščilo, če bi postalo lažje, ljudje pa razumnejši. Zato pa se je treba vzemirjati sedaj...

Končno se je ustavila nasproti matere in bolj potihlo je dejala kakor v opravičenje:

— Redkokdaj vidim ljudi... in če me kdo obišče, začnem govoriti... Ali ni smešno?

— Zakaj? — je odgovorila mati. Uganila bi bila rada, kje ženska tiska, pa ni opazila nič neobičajnega. V izbi, s tremi okni na ulico, je stal divan in polica za knjige, miza, stoli, ob steni postelj, v kotu poleg nje umivalnik, v drugem kotu peč, na stenah fotografije. Vse je bilo novo, krepko, čisto, in na vse je meta-

la menišja podoba gospodinje hladno senco. Čutilo se je nekaj pritaženega, nekaj prikritega, ne da bi človek vedel odkod. Mati je ogledovala duri — skozi ene je prišla iz male predsobe, poleg peči so bile druge duri, ozke in visoke.

— Zaradi dela sem prišla k vam! — je v zadregi dejala mati opazivši, da jo gospodinja ogleduje.

— Vem! Nihče ne pride k meni sicer... Nekam čuden se je zazdel materi Ljudmilin glas, pogledala jo je v obraz; ta se je nasmešnila v kotičkih tenkih ust, za steklom očal so blestele medle oči. V stran se je obrnila mati in ji izročila Pavlov govor.

— Tu, pa vas prosijo, da natisnete čim prej...

Pripovedovala je o Nikolajevih pripravah za aretacijo.

Ljudmila je molče zataknila papirje za pas, sedla na stol, na steklu njenih očal je odseval rdeči žar ognja, njegov goreči nasmešil so igrali na nepremičnem obličju.

— Če pridejo k meni — jih postrelim! — je neglasno, ampak odločno pripomnila k materini povesti. — Pravico imam, da se branim pred nasiljem, boriti se moram z njim, če pozivam druge na boj. Tega miru ne razumem. In ne ljubim ga!

Odsev ognja ji je spolzel z obličja, spet je postalo strogo, nekoliko ošabno.

— Ni lahko tvoje življenje! — si je mislila mati otožno.

Ljudmila je začela čitati Pavlov govor ne hote, potem se je sklanjala vse bližje pod papir, polagajoč prebrane listke na stran; prebravši je vstala, se vzravala in stopila k materi.

— To je lepo! Tako mi je všeč! Vse jasno...

Pomisli! Je sklonil glavo za trenutek.

— Nisem hotela govoriti z vami o vašem sinu — ne poznam ga in žalostnih razgovorov ne maram... Vem, kako je, če gre bližnji sorodnik v pregnanstvo! Ampak vprašala bi vas: ali je lepo imeti takega sina?

— Da, lepo! — je odgovorila mati.

— In — strašno, kajne?

Mirno se je nasmejala, mati je odgovorila:

— Sedaj ni več strašno...

Ljudmila si je popravila z rjavo roko gladko počesane lase in se obrnila k oknu. Lehka senca je trepetala na njenih licih, nemara senca pritaženega smeha.

— Pa natisnemo to... Ali mi pomagate?

— Seveda!

Urno postavim rokopis... Vi pa ležite, težak dan je za vami, utrujena ste. Ležite sem, na postelji; ne bom spala, a ponoči vas zbudim, da mi pomagate... Ko ležete, ugasnite luč.

Naložila je v peč dve poleni in odšla skozi ozke duri pri peči, ki jih je trdno zaprla za seboj. Mati se je ozrla za njo in se slačila, ne hote razmišljajoč o gospodnji.

— Stroga je... nekaj jo žalosti...

Od utrujenosti je omahovala glava, a v duši je bil čuden mir, in v očeh je bilo vse obrobjeno z mehkim, ljubeznivim svetom, napolnjeno s toplino. Poznala je ta mir, pojavljali se je vselej po hujšem vznemirjenju. Ugasnila je luč, legla v hladno posteljo, skrčila se pod odejo in kmalu prav krepko zaspala.

A ko je odprla oči, je napolnjeval izbo hlad, bel svet jasnega zimskega dne; gospodinja je ležala s knjigo v rokah na divanu in gledala smeje na materin obraz.

— Moj bog! — je vzkliknila mati v zadregu. — Kako dolgo... ali je že pozno.

(Dolje prihodnja.)

sredovanjem so jo uprizorili. Kako je pogorela, itak veš.

— "Napiši drugo!"

"Bog me varuj! Potlej sem te hotel prekositi pri dekletih. Prepričan sem bil, da bom to zmogel. Hotel sem ti postati vsaj v tem kos. Tebi uspehe v gledališču, meni ženska srca! Ostalo je pa samo pri tvojem uspehu. Tvojim prijateljicam sem dvoril: zaman! Vse so bile samo vate zaljubljene. Seznanjal sem te s svojimi prijateljicami: in vse so me sleparile s teboj. Zdaj mi je vsega dovolj! Premagan sem, zato odhajam in pojdem v gore. Prepričan sem, da bom tam, kjer tebe ne bo, vsaj nekaj veljal!"

"Otrok si, Robert!"

"Čprav! Objemi tega otroka in mu privoščijo malo oddiha!"

"Prav rad, prijatelj! Pa brez zamere?"

"Brez zamere!"

Robertu Venturiju tudi v gorah ni bilo sojeno, da bi užival mir. Ko je nekega dopoldneva stopil v razkošno predsobo gorskega hotela, je opazil, da so dekleta in gospe stikale glavo in si nekaj šušljale. Se za mar ga niso imele? Približal se jim je in vprašal neko staro prijateljico, kaj se je neki zgodilo.

Vse hkratu so dvignile glave in v eni sapi izblebetale veliko skrivnost:

"Skozi vas se je peljal razkošen avtomobil. Šofiralo je mlado dekle in poleg nje je sedel... pisatelj Aldo Mauri!"

"Mlado dekle, pravite?"

"Zdi se nam, da smo jo spoznale. Menda je v sosednji vasi, dva kilometra od tod, na počitnicah..."

"Dekle..." je dehnil Robert Ventura. "Moje počitnice so pri kraju," si je dejal, "toda tokrat moram zmagati!"

Se isti popoldan je odšel v sosednjo vas in izvedel, da je tam res neko mlado dekle, prav tako, kakor so mu jo popisale hotelske dame. Bila je tam v spremstvu sobarice. Toda avtomobila ni imela, in tudi noben gospod je dotlej še ni obiskal. Toliko in nič več ni izvedel. Povedali so mu, da je lepa in mlada. On je bil pa prepričan, da mora biti dekle samo goljufiva svetnica. Prav gotovo ima z Maurijem razmerje. Spet ga je obšlo poželenje, da bi svojega slavnega prijatelja potokel.

Drugo jutro je spet odkorakal v sosednjo vas. Našel je lepo neznanko na teniškem prostoru in naprosil nekega znanca, da ga je seznanil z njo. Pri obedu jo je vnovič srečal. Nasmešnila se mu je in si ga prav prijazno ogledovala. Zdelo se mu je celo, da ga gleda z zanimanjem.

Zatopljen je bil sam s seboj. Dejal si je: "Ugaja mi. Ne morem verjeti, da bi bila Maurijeva prijateljica. In če je, jo bom odvrnil od nje. Če je pa pošteno dekle, se bom oženil z njo. Odpeljal se bom z njo na Kitajsko. Ne verjamem, da bi se Mauri kdaj pripeljal na Kitajsko za menoj, zakaj njegovih veseloiger še živ krst ni prevedel v kitajščino..."

Ko je tako premišljeval, so začeli gostje dvigati glave: vratar je bil prišel s šopom pisem v roki. Morda bo tudi ona dobila kakšno pismo. Kako se že piše? Ime si je bil zapomnil, "Ana," je bila rekla, ko so ji ga predstavili. A priimek? Vprašal je natakarja. "Ana Vadalova," mu je pojasnil.

Vratar je pristopil tudi k njeni mizi in ji ponudil pismo. Vraga! Bilo je pismo od Maurija. Poznal je njegov pisemski papir, prav gotovo se ne moti. Zdelo se mu je, da je v tistem hipu zasovražil prijatelja.

Cez nekaj časa je deklica vstala in mu z nasmeškom prikimala. Bila je prekrasna. Dvajset ji je menda? Ne bi rekel, da je starejša? Sloka je, pepelasto plave, deklisko ostrizene lase ima, lepo zarisane obrvi, dolge trepalnice, črešnjevdreče ustnice!

"Strela! — to bi bilo nekaj zame," si je dejal. "Jutri jo moram spet videti, in vsak dan, in govoriti moram z njo."

Ves teden je hodil v sosednjo vas. Vsako jutro je stal na teniškem prostoru in iskal priložnosti, da bi se ji izpovedal.

Lepega jutra je imel srečo: "Ne morete si misliti, gospodič-

Prizor iz pohoda brezposelnih kanadskih delavcev iz zapadnih provinc v glavno mesto.

na, kako težko mi je, ker poznam vašo skrivnost..."

"Skrivnost?" Pogledala ga je z velikimi otroškimi očmi.

"Ne zamerite; povejte mi, ali poznate pisatelja Aldo Maurija?"

Vsa zbegana je pobesila oči in po tistem vprašala:

"Zakaj bi to radi vedeli?"

"Ves sem zmeden... čez ušesa sem zaljubljen v vas!"

Potlej ji je pripovedoval, da jo je videl z Maurijem v avtomobilu.

Zvonko se je zaasmejala: "Ne morem vam pojasniti tega..."

Ponudila mu je roko v slovo.

Robert se je zbal, da je ni ušalil, zato ji je dejal z neprikrito trpkostjo v glasu:

"Saj vas menda nisem užalil?"

"Ne, ne, niti najmanj. Samo prekiniti morava najin razgovor. Pogovoriva se kdaj drugič... Pravite, da me ljubite?"

"Brezumno!"

"Bi se poročili z menoj?" ga je šaljivo vprašala.

"Pri priki!"

"Le počasi, le počasi," ga je zasmehovala. "Čez nekaj dni se vrnem v mesto. Tudi jaz stanujem v Milanu. Dajte mi svoj naslov. Uredila bom tako, da se bova še videla. Več vam za zdaj ne morem povedati."

"Nič več? Ali smem vsaj upati?"

"Hm... simpatični ste mi zelo!" In zbežala je.

Ko se je prihodnji dan Robert vrnil v vasico, je zvedel, da se je deklica že zarana odpeljala z vlakom. Zalosten in pobit je odšel nazaj v svoj hotel. Čutil je v sebi sovraštvo in ljubezen. Sovražil je Aldo Maurija, Ano Vadalovo je pa ljubil.

Prihodnji dan se je odpeljal še sam domov.

Komaj je stopil iz vlaka, se je odpeljal s taksijem k Mauriju. Spet je prišel dopoldne. In spet okrog desete. Tudi tokrat ga je sprejel Mauri v domači obleki.

Robert ga je nekam hladno pozdravil, zato ga je Mauri vprašal:

"Kaj si še hude name?"

"Pusti to! Zdi se mi, da sem ti spet v nadlego," se je umeknil Robert.

"Kaj se le tebi zmerom zdi? Sedi vendar..."

Robert je sedel, a tisti mah je skočil pokonci in iz njega je udarilo: "Ne..."

Srepo je strmel v sliko na Maurijevi mizi. Ana Vadalova! Tega ti pa ne morem oprostiti!" je zavpil hripavo. "Zverina si!"

Takrat je nekdo odprl vrata in vstopila je — Ana. Smeje se mu je podala roko: "Dobro došli, gospod Ventura."

Osuplo ji je pogledal v oči. Niti besede ni mogel izdati. Tedaj je stopil k njemu Aldo Mauri in ga prisrčno potrepeljal po rami:

"Vse vem! Tokrat se ti je res posrečilo, da si mi izneveril dekle!"

Robert Ventura ga je osuplo pogledal. Mauri je pa kar nadaljeval:

"Saj ti je prav, da te seznanim s svojo hčerjo?"

"Zlomka! Tvoja hči je to?"

"Ali je mar to tako strašno?"

"Gospodična Ana! Saj ni res, saj ni mogoče! Vi imate vendar drugačen priimek..."

"Moje pravega! Aldo Mauri je samo moje umetniško ime," mu je pojasnil pisatelj.

Robert od same sreče ni vedel, kaj bi počel. Čez nekaj tre-

nutkov se je zbral vsaj toliko, da je zajecjal:

"Potlej pa lahko nadaljujemo najin pogovor, ki sva ga prekinila v gorah."

"Seveda," se je nasmešnila deklica. "Saj dovoliš, papa?"

Aldo je prikimal, zakaj prav takrat je pozvonil telefon. Mlada dva sta posnela po njegovem glasu, da že spet govori z neko žensko. Pomilovalno sta se nasmešnila in spogledala.

Ana je stopila k oknu in vprašala Roberta:

"Kje sva pa običala, ali se še spomnite?"

"O, da, še prav dobro. Dejali ste mi zelo..."

Ona ga je prišla za roko: "Dejala sem vam: Simpatični ste mi zelo..."

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto štete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto in nino. Ker pa člani še plačajo pri ascensu \$1.20 za tednik, se jim šteje k naročnin. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.60	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in.....
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in.....
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in.....
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, moral tisti član in dotične družine, ki je tako skupno naročena za Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo s datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina N.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2).....Čl. družina N.....

3).....Čl. družina N.....

4).....Čl. družina N.....

5).....Čl. družina N.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in ahode, vaitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in dr.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmernne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na šitje tudi vse ustrezne pomoči

Prekinjen pogovor

Napisal Valentino Gavi

Aldo Mauri je bil oblečen v domačo obleko. Robertu Venturiju je bilo nekam nerodno, ko je opazil, da je njegov prijatelj v zadregi. Dejal mu je:

— Zdi se mi, da sem te obiskal ob nepravem času...

— "Zakaj neki," ga je zavrnil Aldo, ga potrepljal po rami in mu prijateljski šepnil na uho: "No, tega menda ne misliš resno. Kar sedi, prosim."

— "Ob tej uri navadno ne sprejemam... deset je komaj."

— "Saj je včasno; ti si mi vedno dobro došel. Ne zameri, da še nisem oblečen; pravkar sem vstal."

— "Razumljivo; po tvoji snočnji zmagi si seveda malo pokrokal."

— "Ob štirih sem prišel domov."

— "Slišal sem, da si s svojo novo veseloigro prekosil vse svoje prejšnje. Odkrito se veselim s teboj! Le žal mi je, da nisem snoči utegnil priti h krstni predstavi... Kolikokrat so te pa poklicali pred zastor?"

— "Morda osemkrat, morda desetkrat po vsakem dejanju. Zadovoljen sem!" sem dejal Aldo Mauri, toda na glasu se mu je poznalo, da je nekam nemiren.

Prav tisti hip je opazil Ro-

bert Ventura na ležalniku damsko rokavico. Nehote jo je pobral in dejal smehljaje se: "Zdaj se razumem... Nočem ti biti dalje v nadlego."

— "Razumi me vendar, fant, saj me ne motiš!"

— "Ali morda že odhaja?"

— "Da."

— "Vrni ji rokavico. Počakal te bom."

Vidno olajšan je vzel Aldo Mauri rokavico in stopil proti vratom. Toda prijatelj ga je zadržal z besedo:

— "Pozdravi jo — v mojem imenu!"

— "Koga?"

— "Njo... lepo Nino Lantero-jevo."

Ves preplašen se je vrnil Aldo Mauri k svojemu prijatelju in mu sočutno stisnil roko:

— "Oprosti mi! Nisem vedel... Sele kasneje sem izvedel..."

Takoj se vrnem in ti bom vse povedal. Vraga, kako si pa uganil?"

— "Kar pojdi, ne daj, da te bo čakala. Tudi jaz ti bom kasneje pojasnil..."